

Profiltisztítás eredményeként a *Fővárosi Neon Tanszerosztálya* minisztertanácsi döntésre átkerült az 1954-ben alapított *Kartográfiai Vállalathoz*, így lett 1959-től a vállalatnak glóbuszkészítő és térképkasírozó üzeme.

1964-től új földgömbösorozat indult. A nyugalomba vonult Turner István (1960-tól az ELTE Térképtudományi Tanszéke munkatársaként vett részt az egyetemen egyedi tematikus földgömbök szerkesztésében) a Kartográfiai Vállalat felkérésére megszervezte 13 cm-es, majd 25 cm átmérőjű politikai gömbök kiadásának munkáit. Mindkét glóbusz a nagyközönség számára készült, de csak néhány évig forgalmazták, azóta szinte nyomtalanul eltűntek. A következő évtizedekben az érdeklődők „ellátására”, kis számban, csak NDK-s kooperációban készültek vállalati földgömbök. Említésre csak az 1986-ban készült, saját tervezésű, 40 cm átmérőjű szétszedhető Föld-modell méltó, melyet a Nemzetközi Térképészeti Társulás 1989-ben innovációs elismerésben részesített.

A szépen illusztrált, angol nyelvű összefoglalóval ellátott dokumentumkötet százötven évet fog át, Nagy Károly 1840-es földgömbjétől a Kartográfiai Vállalat utolsó szétszedhető földgömbjéig. Szerepel benne a

Herpesviridae

A könyv szerkesztője, Ongrádi József negyven éve dolgozik a Semmelweis Egyetem különböző elméleti és klinikai oktatói egységeiben. Mindenütt személyesen foglalkozott az emberi herpeszvírusokkal, részben klinikai minták feldolgozásával, részben modellkísérletek végzésével. Ezeket a tapasztalatokat felhasználva, huszonkét nemzetközileg nagyra becsült külföldi szerző közreműködésével állította össze a könyv fejezeteit, amelyek a her-

térképtörténetek által ismert mind a százkét nyomtatott magyar glóbusz.

A kötet DVD-melléklete az ELTE Térképtudományi Tanszéke munkatársainak, Gede Mátyás és kollégái, Márton Mátyás, Nemes Zoltán, Ungvári Zsuzsanna munkáját dicséri. Nekik köszönhető, hogy a kiállításon megismert százkét magyar földgömb közül hetvenkettő nagyítható és körbeforgatható, virtuálisan kézbe vehető formában tárul elénk – lehetővé téve, hogy a Google Earth alkalmazásához kapcsolódva összevethessük a régi földrajzi térképeket a mai Föld képével. Például, hogy megtaláljuk a korabeli földrajzi nevek napjainkban használt megfelelőit. A DVD az egykori földrajzi feladatgyűjteményeket, a földgömbökkel kapcsolatos gyakorlatokat is kínálja az olvasóknak.

Ismereteim szerint ehhez hasonló kiadvány a térképírásban még sehol sem látott napvilágot. Meggyőződésem, hogy akik ezt a művet kézbe veszik, a DVD-mellékletet használják, különleges élményt kapnak... forrásértékű. (*Plihal Katalin: Nyomtatott magyar föld- és éggömbök 1840–1990 + DVD-ROM. Budapest: Zrínyi Kiadó, 2016, 231 p.*)

Klinghammer István,
az MTA rendes tagja, professor emeritus

peszvírus-fertőzések legújabb vonatkozásait tárgyalják. Ma kilenc emberi herpeszvírus *species* ismeretes.

A herpeszvírusok nagyon bonyolult önszabályozó rendszerrel rendelkeznek, igen hatékonyan okoznak heveny fertőzéseket, élethossziglan lappanganak a szervezetben, a gazdaszervezetet érő belső vagy külső hatásokra egyes génjeik vagy az egész genom reaktiválódhat, melynek következtében nagyon eltérő biológiai hatások jöhetnek létre. Évmilliók során a gazdaszervezet és a herpeszvírusok

együtt, kölcsönhatás révén változtak. Ennek egyik következménye, hogy valamennyi herpeszvírus species számos módon képes elkerülni a gazdaszervezet védekező reakcióit, befolyásolják a szervezet valamennyi szabályozó rendszerét, daganatok kialakulásában lehet szerepük, sőt más vírusok szaporodását is befolyásolják. Így alakulhatott ki, hogy egy species több betegség létrehozásában oki vagy tártényező. A könyv első részének fejezetei ezen vonatkozásokat tárgyalják. A herpes simplex vírus (HSV)-1 *reaktíválódása* orvosi beavatkozásokkal járó immunszuppresszió talaján súlyos encefalitist okoz.

A népbetegségnek számító fogágygyulladásához a HSV-1 *perzisztálása* járul hozzá. Férfiak terméketlenségét a vírus timidin kináz génjének kifejeződése okozhatja. Ezen fejezetekben a diagnosztikai, kezelési eljárásokat is tárgyalják a szerzők. Az Epstein–Barr-vírus lappang az általa indukált daganatokban:

A városi levegő kreatívra tesz

A város az emberi társadalom sajátos létmódja, mely nem következik az evolúciós előzményekből. A gyűjtögető, halászó, vadászó hordalék örökös vándorlást jelentett, aminek véget vetett a letelepedettséghez kötött átállás a mezőgazdasági termelésre. Város csak ott és akkor jött létre, amikor az együtt élő emberek egy csoportja kilépett a közösségi keretből. A társulás közvetlen hálózata helyére közvetett kapcsolatok kerültek, melyek szerepek szerint különböztették meg és különítették el az embereket. Hosszú időnek kellett eltelnie, míg a városiak eredetileg törpe kisebbségből többség lett. Ma már Afrika és Ázsia kivételével az összes földrészen az emberek túlnyomó többsége városokban él, melyek között vannak nagyobbak és kisebbek. A nagy váro-

kémiai anyagokkal reaktiválódását létrehozva *onkolitikus* hatással új kezelési módot javasolnak a szerzők. A kötet következő része a HSV-1 immunrendszert kijátszó hatásainak részletes leírása, valamint ezzel összefüggésben javaslat új típusú oltóanyagok kidolgozására a több évtizedes sikertelen próbálkozások helyett. A könyv harmadik része a szarvasmarha-herpeszvírussal foglalkozik. Megfelelő állatmodell híján nehézkes a herpeszvírusok vizsgálata, de meglepő módon éppen ezzel a herpeszvírussal nyert adatok segíthetnek a patomechanizmus megértésében, ami hozzájárulhat további gyógyszer- és oltóanyag előállításához. (*Ongrádi József szerkesztő: Herpesviridae. Rijeka, Horvátország: InTech Kiadó, 2016, open access elektronikus elérhetőség: www.intechopen.com/books/herpesviridae • http://dx.doi.org/10.5772/61923*)

Kövesdi Valéria

Semmelweis Egyetem Orvosi Mikrobiológiai Intézet

sok egyre nőnek, de nem a kisebbek rovására. A városiasodás vesztesei a falvak.

Európában a városi népesség 60%-a kis- és közepes városokban él. Ezt a számot Fejérdy Tamás és Z. Karvalics László tanulmányában olvashatjuk. A tanulmány lelőhelye egy most megjelent kötet, melynek címe *Kisvárosok reneszánsza. A községi példa*. A kötetet a Kőszegen nemrég létesült Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete adta ki, Miszlivetz Ferenc szerkesztésében. Ebben az intézetben indult el egy kutatómunka, melynek célja a kreatív város modelljének kidolgozása. A modell alap gondolata, hogy kreativitás nélkül nincs fenntartható fejlődés. Innen logikusan adódik a következtetés, hogy ha nincs vagy fenntarthatatlan a fejlődés, annak a vége válság, majd csőd. A példa Kőszeg, de a könyv korántsem csak Kőszegről szól. A leírtakat